



Universitat de Lleida

GUIA DOCENT

PALEOGRAFIA, DIPLOMÀTICA I EPIGRAFIA

Coordinació: BUSQUETA RIU, JUAN JOSE

Any acadèmic 2017-18

Informació general de l'assignatura

Denominació	PALEOGRAFIA, DIPLOMÀTICA I EPIGRAFIA			
Codi	100030			
Semestre d'impartició	1R Q(SEMESTRE) AVALUACIÓ CONTINUADA			
Caràcter	Grau/Màster	Curs	Caràcter	Modalitat
	Grau en Història	3	OPTATIVA	Presencial
	Grau en Història de l'Art	3	OPTATIVA	Només examen
Nombre de crèdits ECTS	6			
Grups	1GG			
Crèdits teòrics	4			
Crèdits pràctics	2			
Coordinació	BUSQUETA RIU, JUAN JOSE			
Departament/s	HISTORIA			
Distribució càrrega docent entre la classe presencial i el treball autònom de l'estudiant	51 hores presencials 99 hores no presencials			
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.			
Idioma/es d'impartició	Català Altres idiomes: Castellà, llatí			
Horari de tutoria/lloc	Dilluns i dimarts de 13,30 a 14,30h. Despatx professor			

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
BUSQUETA RIU, JUAN JOSE	jbusqueta@historia.udl.cat	6	Dilluns i dimarts de 13 a 14h. Despatx: 1.04.3

Informació complementària de l'assignatura

Assignatura fonamentalment pràctica dirigida a conèixer les principals característiques de les escriptures que hi hagué a l'Europa occidental, les grafies, els diferents tipus documentals, els sistemes de datació i la matèria de l'escriptura.

Objectius acadèmics de l'assignatura

Assignatura fonamentalment pràctica dirigida a conèixer les principals característiques de les escriptures que hi hagué a l'Europa occidental, les grafies, els diferents tipus documentals, els sistemes de datació i la matèria escriptòria.

Competències

Competències	objectius formatius
Capacitat d'aplicar els coneixements teòrics en la pràctica	Aprendre a llegir, transcriure i interpretar correctament els diferents textos
Motivació pel rigor i la qualitat	Presentació correcta dels textos

Continguts fonamentals de l'assignatura

Blocs temàtics:

1. Paleografia llatina: definició i concepte. Escoles i centres de recerca
2. Matèries i utensilis per escriure. L'alfabet: morfologia i nomenclatura de les escriptures. Sistemes d'abreviació.
3. Diplomàtica: definició i concepte. Datació, expedició i tradició documental. Escrivanies i cancelleries.
4. Evolució de l'escriptura: de l'escriptura romana a la carolíngia. Exemples (segles IV-XII).
5. Evolució de l'escriptura: les escriptures gòtiques i la lletra humanística. Exemples (segles XIII-XVIII).
6. Epigrafia llatina: definició i concepte.
7. L'epigrafia com a font de la vida social, econòmica i política. Exemples.

Eixos metodològics de l'assignatura

Assignatura eminentment pràctica dirigida a aprendre a llegir i interpretar textos i documents medievals i moderns, com a element indispensable per a futures recerques.

En aquest sentit, les classes combinen les explicacions teòriques amb l'aplicació pràctica de les mateixes.

L'aprenentatge es realitzarà, a classe, mitjançant l'ús de dossiers de textos i altre material didàctic, i en algun dels arxius de la ciutat mitjançant el treball amb documentació original.

Quant als textos epigràfics, ultra el dossier emprat a classe i els materials didàctics corresponents, es realitzaran sessions al Museu de Lleida i a la Seu Vella de Lleida.

L' alumne haurà de presentar un treball sobre documentació original medieval o moderna (transcripció, interpretació i comentari paleogràfic i diplomàtic d'un document medieval o modern). Aquest treball precisarà de l'assistència a tutories amb el professor per tal de fer-ne el seguiment adequat durant el curs.

Per completar l'avaluació, l'alumne realitzarà proves de lectures de textos (2 proves).

Pla de desenvolupament de l'assignatura

Cronologia orientativa:

Presentació general de l'assignatura: 12 de setembre

Blocs temàtics 1-5: setembre-novembre

PC: Arxiu Capitular de Lleida / Arxiu Municipal de Lleida / Arxiu Provincial de Lleida

Blocs temàtics 6-7: desembre

PC: Museu de Lleida Diocesà i Comarcal / Seu Vella de Lleida

Bloc de síntesi: 8 i 9 de gener

Sistema d'avaluació

mecanismes d'avaluació	codificació / descripció-criteris / tipologia TPD	observacions	O*	Activitat	%*
Assistència i participació (As)	As	Es valora la participació		Totes les presencials, en particular els seminaris i les pràctiques d'aula i de camp.	20

Taller d'avaluació (TA) (Examen)	TA: Examen del conjunt de la matèria	Transcripció dels textos		Classes magistrals, més seminaris, més pràctiques d'aula	50
Informe (In) / Treballs (T)	T1	Sobre els blocs 4,5 ó 7 del temari		Transcripció, interpretació i comentari paleogràfic i diplomàtic d'un document medieval o modern	30
Altres (A)					
TOTAL					100

O: Objectiu. %: percentatge en la nota final.

Bibliografia i recursos d'informació

Orientació bibliogràfica de caràcter general

- AGUSTÍ, P., VOLTES, P., VIVES, J, *Manual de cronología española y universal*, Madrid, 1952
- ARRIBAS, F., *Paleografía documental hispánica*, Valladolid, 1952, 2 vols.
- BATELLI, G., *Lezioni di Paleografia*, Ciutat del Vaticà, 1949 (3a. ed., 1991)
- BATLLE, P., *Epigrafía latina*, Madrid, 1958
- CAPELLI, A., *Dizionario di abbreviature latine ed italiane usate nelle carte e codici specialmente del Medioevo*, Milano 1899
- CAPELLI, A., *Cronologia, cronografia e calendario perpetuo: dal principio dell'era cristiana ai nostri giorni*, Milano, 1983
- CASADO, B., *Paleografía. Nociones básicas para leer documentos conservados en los archivos históricos*, Madrid, CECEL-CSIC, 2013**
- CENCETTI, G., *Paleografía latina*, Roma, 1978
- CORBIER, P., *Epigrafía latina*, Universidad de Granada, 2004
- DE FRANCISCO, J. M., *Datación histórica. Problemas documentales en la España medieval*, Madrid, 2011
- DI STEFANO MANZELLA, I., *Mestiere di epigrafista*, Roma, 1987
- FAVREAU, R., *Epigraphie médiévale*, Turnhout, 1997
- FLORIANO, A.C., *Curso de Paleografía y Diplomática españolas*, Oviedo, 1946
- GARCÍA LARRAGUETA, S., *Cronología (Edad Media)*, Pamplona, 1976
- GARCÍA LARRAGUETA, S., *La datación histórica*, Pamplona, 1998
- GARCÍA LOBO, V., MARTÍN LÓPEZ, E., *De epigrafía medieval. Introducción y album*, Universidad de León, 1995
- GARCÍA VILLADA, Z., *Paleografía española*, Barcelona, 1949
- GIRY, A., *Manuel de Diplomatique*, Genève, 1975 (1894)
- HÜBNER, A., *Corpus Inscriptionum Latinarum (CIL)*, vol. I-II, Berlín, 1869 (1892)
- LASALA, F. de, RABIKAUŠKAS, P., *Il documento medievale e moderno. Panorama storico della diplomatica generale e pontificia*, Roma, 2003
- LÓPEZ BARJA, P. *Epigrafía latina*, Santiago, 1993
- MATEU, J., MATEU, M.D., *Colectánea Paleográfica de la Corona de Aragón*, Barcelona, 1980,1991
- MILLARES, A., *Tratado de Paleografía española* (revisión de J.M. RUIZ ASENCIO), Madrid, 1983
- PALEOGRAFÍA Y DIPLOMÁTICA*, Madrid, UNED, 1982
- PETRUCCI, A., *Breve storia della scrittura latina*, Roma, 2002
- PRATESI, A., *Genesi e forma del documento medioevale*, Roma, 1979
- PUIG USTRELL, P., *Els pergamins documentals*, Barcelona, 1995

RIESCO, A. (ed.), *Introducción a la Paleografía y Diplomática General*, Madrid, 1999

ROMERO, M. (et alii), *Arte de leer escrituras antiguas. Paleografía de lectura*, Universidad de Huelva, 1985

STIENNON, J., *Paléographie du Moyen Age*, Paris, A. Colin, 1973

TESSIER, G., "Diplomatique", *L'Histoire et ses méthodes*, Paris, 1961, p. 633-676

VIVES, J., "Epigrafía cristiana", *Diccionario de Historia Eclesiástica de España*, II, Madrid, 1972

Bibliografia complementària

ALFÖLDY, G., *Die Römischen Inschriften von Tarraco*, 2 vols, Berlin, 1975

ALMAGRO, M., *Las inscripciones ampuritanas: griegas, ibéricas y latinas*, Barcelona, 1952

ARNALL, J., PONS I GURI, J.M., *L'escriptura a les terres gironines. Segles IX-XVIII*, 2 vols., Girona, 1993

BARROCA, M. *Epigrafia medieval portuguesa (862-1422)*, Porto, 2000

BUSQUETA, J.J., "Notícia del possible epitafi del dominic fra Guillem d'Aranyó, bisbe de Lleida (1314-1321)", *Revista d'Arqueologia de Ponent*, 25 (2015), pp. 335-340.

CANELLAS, B., TORRA, A., *Los registros de la Cancillería de Alfonso el Magnánimo*, Madrid, 2000

CARRILERO, R., *Paleografía y diplomática albacentenses*, Albacete, 1997 (2 vols.)

CAVALLO, G. (ed.), *Libri, editori e pubblico nel mondo antico. Guida storica e critica*, Roma-Bari, 1977

COBOS, A., TREMOLEDA, J., *L'epigrafia medieval dels comtats gironins, I. El comtat de Peralada*, Figueres, 2009

DAHL, S., *Historia del libro*, Madrid, 1972

DE FRANCISCO, J. M., *Historia y evolución del sello de plomo. La colección sigilográfica del Museo Cerralbo*, Madrid, 2008

DE SALAZAR, J., *La Genealogía. Ciencia instrumental y técnica de investigación*, Madrid, 2010

[D]iplomática antigua . Diplomática moderna, *Actas de las III Jornadas de la Sociedad Española de Ciencias y Técnicas Historiográficas*, Madrid, 2005

[D]ocumentació notarial i arxius. *Els fons notarians com a eina per a la recerca històrica*, Barcelona, Generalitat de Catalunya-Subdirecció General d'Arxius, 2007

DURAN GUDIOL, A., "Las inscripciones medievales de la provincia de Huesca", *Estudios de Edad Media de la Corona de Aragón*, VIII (1967), p. 45-153

[EL] LLIBRE I LA LECTURA . *De l'Antiguitat a l'època moderna, Actes de les primeres jornades internacionals sobre Història del llibre i la lectura* (2006), Barcelona, Generalitat de Catalunya, 2008

FABRE, G., MAYER, M. RODÀ, I, *Inscriptions romaines de Catalogne*, París, 1985

GIMENO, F.M., « De la luxurians litera » a la « castigata et clara ». De l'ordre gràfic medieval a l'humanístic (segles XV-XVI) ", *Studium Medievale*, 1 (2008), pp. 151-177

LARA PEINADO, F., *Epigrafía romana de Lérida*, Lleida, 1973

MENÉNDEZ-PIDAL DE NAVASCUÉS, F., *Apuntes de sigilografía española*, Guadalajara, 1993

MIRAVALL, R., *Corpus epigràfic dertosense*, Barcelona, 2003

- PASTOUREAU, M., *Les Sceaux. Typologie des sources du Moyen Age Occidental*, Turnhout, 1981
- PETRUCCI, A., *Scrivere lettere. Una storia plurimilenaria*, Roma-Bari, 2007
- PETRUCCI, A., *Una lliçó de Paleografia*, València, PUV, 2008
- RIESCO, A., *Introducción a la Sigilografía*, Madrid, 1978
- SAGARRA I SISCAR, F.de, *Sigil·lografia catalana. Descripció i estudi dels segells de Catalunya*, Barcelona, 1915-1922
- TARRAGONA, J., "Inscripcions i làpides sepulcral a la Seu Vella de Lleida", *Ilerda*, XL (1979), p. 247-324
- VIVES, J., *Inscripciones cristianas de la España Romana y Visigoda*, Barcelona, 1969